

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Transforming African Agriculture

Mahindi yaliyo athiriwa na kuvu au fangasi anayetoa sumukuvu

Fangasi/Kuvu aneyetoa sumukuvu

UKWELI KUHUSU SUMUKUVU

Sumukuvu ni nini?

- Sumukuvu ni aina za kemikali za sumu zinazozalishwa na aina ya ukungu au fangasi wanaooota kwenye mbegu za nafaka kama vile mahindi, mbegu za mafuta kama karanga, jamii ya kunde na pia mazao ya mizizi.
- Pia sumukuvu hupatikana katika bidhaa za mifugo kama vile maziwa, mayai na nyama pale ambapo chakula kinacholiwa na mifugo kitakuwa kimechafuliwa na sumu hizo.
- Vilevile hupatikana kwenye maziwa ya mama anayenyonyesha, iwapo atakula chakula kilichochafuliwa na sumu hizo.
- Sumukuvu hazionekani kwa macho, hazina harufu, hazina kionjo, wala rangi.
- Mazao yanayoshambuliwa zaidi na kuvu ni karanga na mahindi. Kuvu/fangasi anayetoa sumukuvu (*Aspergillus flavus*) ana rangi ya kijani, machungwa au rangi ya njano. Hupatikankwenye udongo na masalia yaliyoza shambani na ghalani.

Wapi na wakati gani sumukuvu huzalishwa?

- Sumukuvu huzalishwa wakati fangasi aina ya *Aspergillus* anaposhambulia mbegu shambani/ghalani.
- Sumukuvu katika mbegu hupatikana shambani na athari zake huongezeka wakati wa kuhifadhi mazao.
- Uharibifu usababishwao na wadudu shambani huchangia ongezeko la ukuaji wa fangasi na athari za sumukuvu.
- Ukuaji wa fangasi na athari za sumukuvu husababishwa na mabadiliko ya hali ya hewa (ukame na ongezeko la joto), mbinu duni za kilimo kabla na baada ya kuvuna mazao kwa mfano; ukaushaji hafifu wa mazao punde yanapovunwa, na uhifadhi duni wa mazao ghalani na wadudu wa haribifu.

Karanga zilizo athiriwa na kuvu au fangasi anayetoa sumukuvu.

Kipeperushi hiki kimeandaliwa na kuchapishwa kwa msaada wa Watu wa Marekani kupitia Shirika la Marekani la Maendeleo ya Kimataifa (USAID). IITA inawajibika kwa yaliyomo kwenye kipeperushi hiki na wala sio msimamo au maoni ya USAID au Serikali ya Marekani.

Sumukuvu ina madhara gani?

- Sumukuvu inahatarisha afya zetu na biashara.
- Athari za sumukuvu za muda mrefu husababisha kudhoofika kwa kinga za mwili. kudumaa kwa watoto, uzito hafifu kwa watoto wachanga, na kansa ya ini.
- Endapo binadamu au mnyama atakula chakula chenye/malisho yenye kiwango kikubwa cha sumukuvu anaweza kupoteza maisha.
- Chakula na malisho ya mifugo iliyoathiriwa na sumukuvu upunguza uzalishaji.
- Mazao yenye kiwango kikubwa cha sumukuvu zaidi ya kiwango kinachoruhusiwa, huteketezwa au yanauzwa kwa bei ya chini.

Sumukuvu huathiri ini na kusababisha macho kuwa na rangi ya njano.

Mtoto mwenye tumbo lililo jaa maji kutokana na kula chakula chenye kiwango kikubwa cha sumukuvu.

Je tunaweza kudhibiti sumukuvu? Ndiyo,

- Hakikisha shamba halishambuliwi na magugu wala wadudu waharibifu.
- Vuna mazao wakati mwafaka na wakati wa kiangazi.
- Hakikisha mazao yanayovunwa yamekauka vizuri kama inavyoshauriwa na wataalam. Pia epuka kutia majeraha kwenye mazao yako.
- Epuka kuanika mazao yako kwenye udongo, tumia njia mbadala kama turubai/ viroba safi.
- Wakati na baada ya kuvuna chambua na kuondoa mbegu zilizooza, zilizovunjika, zilizotobolewa au kuharibiwa na wadudu pamoja na zile zilizobadilika rangi.
- Hifadhi mazao kwenye eneo kavu, lisilo na joto na lililoinuliwa.
- Hakikisha mazao yaliyohifadhiwa hayanyeshewi na mvua au kulowa maji.
- Zuia wadudu waharibifu na kuvu kwa kunyunyiza dawa zilizokubalika na kushauriwa.
- Ghala liruhusu mzunguko wa hewa.
- Tumia dawa za kibaiolojia kama vile AflasafeTZ (aina ya kuvu ambaye hukinzana na yule anayetoa sumukuvu).

Njia bora za uvunaji na uhifadhi wa mazao kupunguza athari za sumukuvu.

Kwa taarifa zaidi wasiliana na: George Mahuku

Taasisi ya Kimataifa ya Kilimo cha Kitropiki (IITA)- Tanzania | S.L.P 34441 Dar es Salaam, Tanzania

Simu: +255 22 2700092

Beatrice Pallangyo | Wizara ya Kilimo, Afya ya Mimea, IV Kilimo | S.L.P. 2182, Dodoma, Tanzania

Simu: +255 26 2321407